

14. Тисяча років української суспільно-політичної думки. У 9-ти томах. – Т.1. – К. : Дніпро, 2001. – 632 с.
15. Українська література XI-XIII ст. : [хрестоматія з коментарями] / упоряд. Є.А. Карпіловська, Л.О. Тарновецька; відп. ред. І.П. Чепіга. – Чернівці : Вид-во «Прут», 1997. – 368 с.
16. Українська мова. Енциклопедія / редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 2000. – 752 с.
17. Яременко В. На замовлення вічності. Післяслово до «Повісті врем'яних літ» // Літопис (За Іпатським списком). – К. : Радянський письменник, 1990. – 558 с.

Kharchuk O. Background editing in Ukraine – Ukrainian handwritten books

The article examines the role of manuscripts in the origin and definition editing features editor. The analysis of handwritten attractions and shows the purpose of the intervention editor (compiler, interpreter, transcriber) in the text.

Keywords: manuscripts, scribe, compiler, author, editor.

УДК 070.41

О.І. ХАРИТОНЕНКО
канд. філол. наук

ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕДАГУВАННЯ В ФАХОВИХ ВИДАННЯХ ГАЛУЗІ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Стаття-огляд характеризує стан висвітлення проблем редагування на сторінках фахових видань із соціальних комунікацій у період із 2008 до 2012 року.

Ключові слова: редагування, історія редагування, сучасний стан науки про редагування.

Фахові часописи – надійний засіб поширення інформації й забезпечення комунікації в науковому середовищі. Від того, наскільки повно й оперативно здобутки в певній галузі науки відображені в таких виданнях, залежить її розвиток. Саме тому є потреба в постійному моніторингу кількісних і якісних показників публікацій, що з'являються в науковій періодиці. Мета цієї статті – проаналізувати, як наукові дослідження з едиторики представлені на сторінках провідних наукових журналів. Значною мірою це корисно і для створення цілісної картини розвитку едиторики як науки, а отже, може доповнити уявлення про історію редагування [1; 2].

Редагування належить до наукової галузі «соціальні комунікації» і вивчається поряд із такими спеціальностями як «теорія та історія соціальних комунікацій», «документознавство, архівознавство», «книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство», «теорія та історія журналістики», «теорія та історія видавничої справи та редагування», «прикладні соціально-комунікаційні технології», «соціальна інформатика».

До переліку фахових видань галузі соціальних комунікацій, що виходили в 2008-2012 роках, належать такі видання: «Актуальні питання масової

комунікації», «Бібліотечний вісник», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія», «Вісник книжкової палати», «Вісник Львівського університету», «Вісник Харківської державної академії культури», «Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки», «Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації», «Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника», «Збірник праць Науково-дослідного центру періодики», «Інформаційне суспільство», «Наукові записки Української академії друкарства МОН України», «Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського», «Образ», «Наукові записки Інституту журналістики», «Освіта регіону», «Психолінгвістика», «Рукописна та книжкова спадщина України. Археологічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів», «Стиль і текст», «Теле- та радіожурналістика», «Українська біографістика», «Українське журналістикознавство».

Природно, публікації з редагування можуть потрапити на сторінки не всіх цих видань, оскільки кожне з них має певну внутрішньогалузеву спеціалізацію. Дамо перелік тих часописів, на сторінках яких такі публікації з 2008 до 2012 року з'являлися.

У «Віснику книжкової палати» протягом означеного періоду були опубліковані статті на такі теми: діяльність редактора щодо формування видавничого портфеля (автор – Ю. Паливода, 2009, №1), редакторська діяльність Дмитра Палієва (О. Васишин, 2009, № 6), Пантелеймон Куліш як редактор і видавець (Т. Крижанівська, 2009, № 8), співпраця редактора з автором (Ю. Паливода, 2010, № 1), етапи композиційного редагування (Ю. Ганджуров, 2010, № 2), дотримання редакціями друкованих ЗМІ нормативних документів щодо оформлення вихідних відомостей (Ю. Хювенен, 2010, № 5; 2011, № 5), видавнича і мовна культура шкільних підручників (Я. Прихода, 2011, №9), місце редактора в системі соціальних комунікацій (2011, № 12). Крім того, в цьому виданні в 2009-2010 роках велась рубрика «На допомогу видавцю-початківцю», в якій публікувалися поради під назвою «Редакційно-видавничий процес підготовки і випуску видання». На жаль, у 2011-2012 роках вона зникла зі сторінок часопису.

Значну увагу питанням едиторики приділяє науково-виробничий журнал «Держава та регіони». Так, в серії «Соціальні комунікації» були опубліковані дослідження, які стосуються авторського редагування (А. Дроздова, 2010, № 1; 2011, №3; О. Куцевська, 2011, № 4; А. Семісенко, 2012, № 2; А. Носко, 2012, № 2), особливостей редагування текстів, створених дітьми (О. Вішук, 2010, № 1), ролі редагометрії як міждисциплінарної галузі знань (2010, № 1), поняття редагування та його місце в науці про видавничу справу (Н. Зелінська, 2010, № 2; М. Тимошик, 2010, № 2), галузевих норм редагування телепередач (З. Партико, 2010, № 3, 4), редакційної підготовки наукових фахових періодичних видань (А. Бессараб, 2011, № 1, 4); методів творчого редагування (З. Партико, 2011, № 1); редакторського опрацювання художнього перекладу (Ю. Косинська, 2012, № 1). У серії «Гуманітарні науки» цього часопису також є рубрика «Соціальні комунікації». Тут побачили світ статті: «До питання про

зміст поняття “редакторська майстерність”» (В. Шевченко, Ю. Саплін, 2009, № 1-2), «Редакторська підготовка навчальних тестів» (Ю. Саплін, 2010, № 3), «Творче редагування як комунікативне явище» (З. Партико, Ю. Саплін, 2010, № 3), «Редагування лінгвістичних словників з погляду їх будови» (Л. Кремпова, 2011, № 1), «Нормативний аспект редагування перекладів» (З. Партико, 2011, № 4), «Суб’єктивна мотивація процесу авторського редагування (на матеріалі епістолярних свідчень письменників кінця ХІХ – початку ХХ ст.)» (А. Носко, 2012, №1).

Багато публікацій із редагування містить збірник «Наукові записки Інституту журналістики». Тут побачили світ статті на такі теми: робота редактора з автором (Ю. Паливода, 2008, т. 31; А. Дроздова, 2010, т. 38); авторське редагування художніх творів у системі соціальних комунікацій (А. Дроздова, 2010, т. 41); редакторська діяльність Симона Петлюри (Д. Миронюк, 2009, т. 35), Миколи Лукаша (Б. Черняков, 2009, т. 37); проблеми термінотворення в науці про редагування (М. Тимошик, 2009, т. 34; М. Тимошик, 2009, т. 37; М. Тимошик, 2010, т. 40); поняття норми і типологія помилок у мас-медіа і в різних видах видань (М. Ріпей, 2008, т. 30; Л. Супрун, 2008, т. 33; А. Мамалига, 2009, т. 34; Н. Грицюта, 2010, т. 39, т. 40; С. Фіялка, 2011, т. 43; Н. Грицюта, 2012, т. 46); структура редакції та її робота (М. Карась, 2009, т. 36; М. Макуха, 2009, т. 37); сутність тексту та принципи редакторського втручання (К. Серажим, 2008, т. 32; К. Серажим, 2009, т. 37); квалілогія тексту (О. Доан, 2008, т. 33); редакторське опрацювання конфесійних видань (М. Балаклицький, 2008, т. 32), довідкової літератури (К. Серажим, 2009, т. 34), інформаційно-аналітичних видань (Н. Автономова, 2010, т. 38), телевізійного тексту (Р. Сегол, 2010, т. 38), драматичних радіосценаріїв (І. Хоменко, 2011, т. 42), художнього перекладу (І. Ковальчук, 2011, т. 42); робота редактора з заголовками (А. Дем’янова, 2010, т. 41).

Статті про редакторську діяльність окремих видатних діячів українського письменства й культури (Олени Пчілки, Уласа Самчука, Олеся Гончара) запропонували своїм читачам журнали «Образ» (2010, випуск 11), «Українське журналістикознавство» (випуски 02, 05).

Поодинокі публікації з едиторики з’являлися також на сторінках таких видань: «Актуальні питання масової комунікації» (Дем’янова А. Текстовий конвент як об’єкт роботи редактора сайту, 2010, випуск 11); «Стиль і текст» (Феллер М. Мовна і мовленнєва картини світу, антропометричні характеристики автора і читачів і процес літературної обробки тексту, випуск 1; Городенко Л. Особливості процесів редагування у мережевій комунікації, 2010, випуск 11); «Вісник Львівського університету. Серія журналістика» (Ріпей М. Мовленнєві неточності на сторінках газет, 2007, випуск 30; Капелюшний А. практика використання числівникових форм у прямо ефірному телевізійному мовленні, 2007, випуск 30).

Зібраний матеріал дає можливість зробити такі висновки про рівень висвітлення проблем редагування на сторінках фахових часописів:

1. Питанням редагування приділяється недостатня увага: з'являється одна-дві публікації і не в кожному номері; відсутні рубрики, присвячені едиториці. Хоча, разом із тим, у кожному з випусків друкуються матеріали з лінгвістики, книгознавства, журналістикознавства, які дотичні до едиторики й можуть бути використані редакторами.
2. Оскільки галузь «соціальні комунікації» обіймає багато спеціалізованих наукових напрямків, які дуже різнопланові та включають такі потужні «розділи» як журналістикознавство, бібліотекознавство та інші, едиторика опиняється в ситуації складної конкуренції в межах своєї галузі. Частково проблеми едиторики висвітлюються в філологічних журналах, однак там інформація не потрапляє до цільового читача. Отже, є потреба у виданні, яке було б присвячено тільки питанням редагування. Нині такого видання нема. Науково-практичний збірник «Редактор і видавець» [2] вийшов лише раз, у 2007 році, після чого, на жаль, припинив своє існування.
3. Статті присвячені таким темам: найбільше уваги приділено питанням авторського редагування, редакторській діяльності письменників, визначенню едиторики як науки та її місця в системі наук про соціальні комунікації, проблемам співпраці редактора з автором і особливостям організації редакційного процесу; є публікації щодо особливості редагування різних видів літератури, квалілогії тексту й видання. Можна говорити про високий коефіцієнт повторюваності одних тем і замовчуваності інших. Так, зокрема, майже не висвітлюються проблеми історії науки про редагування, методики редагування, видів норм і їх порушень, джерельної бази редагування тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Партико З.В. Історія розвитку редагування // Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи : навчальний посібник. – Львів : Афіша, 2001. – 416 с.
2. Редактор і видавець : науково-практичний збірник / уол. ред.. М.С. Тимошик. – Число 1. – К. : Інститут журналістики, 2007. – 216 с.

Kharitonenko O. Highlight editing in professional edition field of social communications

Article describes the state coverage of editing pages special editions of social communications in the period from 2008 to 2012.

Keywords: *editing, revision history, current state of the science of editing.*